

LÊ VĂN LỢI*
TRẦN THỊ THU HIỀN**

PHÁT HUY NGUỒN LỰC CỦA CÔNG GIÁO TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI Ở ĐẮK LẮK HIỆN NAY

Tóm tắt: Với việc sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp tài liệu và khảo sát về tôn giáo, bài viết giới thiệu khái quát về nguồn lực của Công giáo ở Đắk Lắk gồm: nguồn lực vật chất, tinh thần, nguồn nhân lực và nguồn vốn xã hội. Tuy nhiên, việc phát huy nguồn lực của Công giáo tại Đắk Lắk còn khiêm tốn, chưa thật sự tương xứng với tiềm năng của Công giáo. Sự quản lý, phối hợp ở cả phía chính quyền cũng như phía cá nhân, tổ chức Công giáo có lúc, có nơi còn chưa thật sự chặt chẽ và hiệu quả. Hơn thế nữa, do chưa được chú trọng, khai thác, phát huy đúng mức các giá trị văn hóa, đạo đức và nguồn lực của Công giáo phục vụ cho đời sống xã hội, nên kết quả còn một số hạn chế, bất cập. Từ đó, bài viết đưa ra một số đề xuất, khuyến nghị giải pháp về nhận thức, phương thức, nội dung, nhằm phát huy hiệu quả hơn nữa nguồn lực của Công giáo trong phát triển kinh tế - xã hội tại Đắk Lắk trong tình hình mới.

Từ khóa: Nguồn lực tôn giáo, nguồn lực của Công giáo, phát huy nguồn lực của Công giáo, phát triển kinh tế - xã hội, Đắk Lắk

DẪN NHẬP

Nghiên cứu về nguồn lực tôn giáo đã được nhiều nhà khoa học quan tâm. Trong cuốn sách *Nguồn lực tôn giáo - Kinh nghiệm trên thế giới và ở Việt Nam* [Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh - Viện

* ** Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh.

Bài viết là sản phẩm nghiên cứu của Đề tài khoa học cấp tỉnh (2023-2024) về chủ đề: “*Nghiên cứu phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Đắk Lắk trong giai đoạn hiện nay*”, GS.TS. Lê Văn Lợi là chủ nhiệm, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh là cơ quan chủ trì.

Ngày nhận bài: 20/6/2024; Ngày biên tập: 22/6/2024; Duyệt đăng: 8/7/2024.

Tôn giáo và Tín ngưỡng, 2020], các tác giả đã đề cập đến đóng góp của tôn giáo ở nhiều quốc gia, trong đó, một số bài viết đề cập đến những giải pháp, kiến nghị để phát huy nguồn lực tôn giáo ở Việt Nam hiện nay. Tác giả Nguyễn Khắc Đức trong cuốn sách *Phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển ở Việt Nam hiện nay* [Nguyễn Khắc Đức chủ biên, 2022] đã nhận diện và đánh giá nguồn lực tôn giáo ở Việt Nam hiện nay, trong đó có Công giáo, đánh giá thực trạng phát huy nguồn lực tôn giáo ở Việt Nam; chỉ ra những vấn đề đặt ra và dự báo xu hướng phát huy nguồn lực tôn giáo ở Việt Nam trong thời gian tới. Đề tài cấp bộ *Cơ sở lý luận và thực tiễn về phát huy nguồn lực tôn giáo trong quá trình xây dựng và phát triển bền vững đất nước hiện nay* [Vũ Chiến Thắng chủ nhiệm, Ban Tôn giáo Chính phủ chủ trì, 2020] đã chỉ ra nguồn lực tôn giáo đóng góp về kinh tế, tổ chức tôn giáo tham gia các phong trào chung; đề xuất các giải pháp nhằm phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển đất nước. Lê Thị Liên trong bài viết *Phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển đất nước* [Lê Thị Liên, 2019] đã đề cập đến các nguồn lực tinh thần - đây là những giá trị văn hóa, đạo đức tôn giáo và nguồn lực vật chất - nguồn vốn xã hội và nguồn nhân lực của tôn giáo; đưa ra một số đề xuất nhằm phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển đất nước.

Về nguồn lực tôn giáo ở Đắk Lắk và phát huy nguồn lực này trong phát triển kinh tế - xã hội đã có những công trình nghiên cứu, nhưng chưa nhiều, chủ yếu được đề cập đến trong các nghiên cứu về nguồn lực tôn giáo ở vùng Tây Nguyên, như: Chu Văn Tuấn trong bài viết *Tác động của tôn giáo đối với xã hội ở Tây Nguyên* [Chu Văn Tuấn, 2013] đã làm rõ những tác động của tôn giáo trên các phương diện như: xã hội, kinh tế, văn hóa của khu vực Tây Nguyên. Hoàng Thị Lan trong bài viết *Tôn giáo trong đời sống văn hóa, xã hội của đồng bào các dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên hiện nay* [Hoàng Thị Lan, 2021] đã đề cập đến những đóng góp của các tôn giáo như Công giáo, Phật giáo và đạo Tin Lành trong đời sống xã hội của đồng bào dân tộc thiểu số (DTTS) trên một số lĩnh vực: giáo dục đạo đức, lối sống vị tha, hướng thiện và xây dựng ý thức chấp hành pháp luật cho cộng đồng các dân tộc thiểu số; góp phần xoá bỏ những hủ tục lạc hậu, mê tín dị đoan, xây dựng lối sống mới; tham gia tích cực vào các hoạt

động xã hội; chú trọng bảo tồn văn hóa, khôi phục văn hóa truyền thống. Nguyễn Xuân Trung trong bài viết *Tác động tích cực của đạo Tin Lành tới đời sống và văn hóa tinh thần của đồng bào Tây Nguyên hiện nay* [Nguyễn Xuân Trung, 2017] đã phân tích những tác động tích cực của đạo Tin Lành đối với đời sống tinh thần của đồng bào các dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên. Ngô Quốc Đông với *Tác động tôn giáo tới nhận thức và hành vi bảo vệ môi trường của tín đồ các tôn giáo ở Tây Nguyên hiện nay*, đăng trên Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo số 10/2014 [Ngô Quốc Đông, 2014], đã đánh giá tác động của tôn giáo đối với vấn đề nhận thức bảo vệ môi trường, dựa trên kết quả khảo sát trên địa bàn Tây Nguyên. Lương Quỳnh Khuê trong đề tài “*Nghiên cứu những yếu tố ảnh hưởng của hoạt động tôn giáo trong việc bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của đồng bào dân tộc thiểu số tỉnh Đắk Lắk*”, [Lương Quỳnh Khuê, 2016] đã đề cập đến tình hình tôn giáo ở tỉnh Tây Nguyên nói chung và tỉnh Đắk Lắk nói riêng; chỉ ra những tác động của đạo Tin Lành đối với cấu trúc gia đình, tới tư duy phát triển kinh tế, tới sinh hoạt văn hóa, tới việc mở rộng kết cấu xã hội truyền thống, tăng cường các mối quan hệ xã hội giữa cá nhân với cộng đồng.

Ở các vấn đề như nhận diện các nguồn lực tôn giáo; khai thác, phát huy các nguồn lực tôn giáo và giải pháp khai thác, phát huy các nguồn lực tôn giáo đã có rất nhiều công trình của các nhà nghiên cứu trong và ngoài nước đề cập. Tuy nhiên, các công trình nhận diện nguồn lực tôn giáo ở tỉnh Đắk Lắk, bàn về phát huy nguồn lực tôn giáo và các giải pháp phát huy nguồn lực tôn giáo phục vụ cho sự phát triển kinh tế-xã hội ở tỉnh Đắk Lắk, cho đến nay vẫn còn rất ít. Một số bài viết công bố trên các tạp chí chủ yếu bàn về sự du nhập, phát triển và tác động của các tôn giáo trong đời sống xã hội của đồng bào các DTTS ở Tây Nguyên (trong đó có Đắk Lắk). Bài viết sẽ trình bày khái quát chung về nguồn lực của Công giáo ở Tỉnh Đắk Lắk, phân tích những kết quả đạt được, cũng như những hạn chế, rào cản gặp phải trong quá trình phát huy nguồn lực của đồng bào Công giáo vào phát triển kinh tế-xã hội, trên cơ sở đó đề xuất những giải pháp phát huy hiệu quả nguồn lực trên trong thời gian tới.

1. Khái quát chung về nguồn lực của Công giáo ở Tỉnh Đắk Lắk

Đắk Lắk là tỉnh có vị trí địa chiến lược về kinh tế - xã hội, an ninh - quốc phòng không chỉ của Tây Nguyên, mà còn cả nước. Đắk Lắk có diện tích tự nhiên 13.125 km², 73 km đường biên giới giáp Vương quốc Campuchia, tổng dân số cả tỉnh khoảng 1,9 triệu người, trong đó 49 dân tộc thiểu số chiếm hơn 1/3 tổng dân số toàn tỉnh (trên 667 nghìn người) [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk, tháng 8/2023], với các cộng đồng dân số đông, cư trú lâu đời như Ê Đê, Mnông, Gia Rai.

Đắk Lắk là tỉnh có đông đồng bào theo tôn giáo, số lượng tín đồ các tôn giáo chiếm 32% dân số của tỉnh, với tổng số 616.005 tín đồ [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk, tháng 8/2023]. Công giáo ở Đắk Lắk là một trong bốn tôn giáo hiện diện trên địa bàn tỉnh (Phật giáo, Công giáo, đạo Tin Lành và đạo Cao Đài). Công giáo nằm trong phạm vi Giáo phận Ban Mê Thuột cùng với hai giáo hạt của tỉnh Đắk Nông, và hai giáo hạt của tỉnh Bình Phước.

Theo Nguyễn Khắc Đức, “nguồn lực tôn giáo là toàn bộ những lực lượng tinh thần và vật chất mà bản thân tôn giáo có hoặc huy động được để phục vụ cho phát triển xã hội” [Nguyễn Khắc Đức, 2022: 48]. Như vậy, có thể khẳng định, Công giáo ở tỉnh Đắk Lắk có một nguồn lực khá dồi dào, bao gồm nguồn lực vật chất và nguồn lực tinh thần, cùng với nguồn vốn xã hội là hệ thống mạng lưới các quan hệ tác động tương hỗ với nhau một cách chính thức hoặc không chính thức.

Về nguồn lực vật chất, Công giáo có 108 cơ sở/358 cơ sở thờ tự của bốn tôn giáo [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk, tháng 8/2023]. Tổ chức Công giáo ở địa phương còn có lợi thế lớn khi Thành phố Buôn Ma Thuột là nơi Tòa Giám mục Giáo phận hiện diện. Trụ sở Tòa Giám mục là công trình kiến trúc độc đáo, được thiết kế theo phong cách nhà dài truyền thống của người Ê Đê, là nơi thường xuyên diễn ra các sự kiện quan trọng của Giáo phận. Ngoài ra, trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk còn sở hữu hệ thống nhà thờ Công giáo khác, với những nét kiến trúc và họa tiết trang trí giao thoa kiến trúc Phương Tây và sắc thái kiến trúc của tộc người Tây Nguyên. Trung tâm hành hương Đức Mẹ thác Mơ, Đức Mẹ Giang Sơn, đồi Thánh Tâm, Núi

Chúa Châu Sơn, Đồi Đức Mẹ Fatima Nam Xuân, Đồi Đức Mẹ Lộ Đức Thánh Linh, Đồi Thánh giá Giang Sơn, Đền Thánh Giuse Kim Thành... là những điểm hành hương nổi tiếng, thu hút rất đông tín đồ cũng như du khách từ mọi miền đất nước, là nguồn lực tiềm năng trong phát triển du lịch tâm linh.

Các dòng tu Công giáo ở Đắk Lắk cũng giống như các dòng tu Công giáo ở Việt Nam, “ngày càng tích cực tham gia các hoạt động hướng đích xã hội với tinh thần “hiến dâng và phục vụ” [Nguyễn Hồng Dương, 2024: 429]. Các cơ sở xã hội thuộc các dòng tu trên địa bàn cũng là nguồn lực vật chất rất lớn của tổ chức Công giáo ở địa phương. Trên địa bàn tỉnh hiện có 31 cơ sở giáo dục do các dòng tu Công giáo quản lý đã được cấp phép hoạt động, bảy cơ sở nhà lưu trú, lưu xá phục vụ các đối tượng là học sinh, sinh viên [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk, tháng 8/2023], phòng khám bệnh của Dòng Nữ Vương Hoà Bình, cơ sở bảo trợ xã hội, nuôi dưỡng, chăm sóc trẻ mồ côi, khuyết tật, người già không nơi nương tựa của Dòng Nữ Vương Hoà Bình, dòng thành Phaolo, Dòng Nữ tử Bác Ái Vinh Sơn... Bên cạnh đó, Giáo hội còn sở hữu nguồn lực tài chính tự có cũng như thu được nguồn tài chính do tín đồ dâng hiến, quyên góp theo yêu cầu của Giáo hội cho các hoạt động xã hội, từ thiện nhân đạo.

Nguồn nhân lực tham gia hoạt động xã hội là một ưu thế của các tổ chức tôn giáo, trong đó có Công giáo ở Đắk Lắk. Đội ngũ này bao gồm các vị chức sắc, chức việc, tu sĩ và đông đảo nhất là tín đồ Công giáo. Các vị chức sắc, chức việc có uy tín cao, tiếng nói quan trọng trong việc động viên, khuyến khích, hướng dẫn tín đồ tham gia làm việc thiện và chính là những tấm gương mẫu mực về tinh thần hiến dâng, phục vụ cũng là một sức mạnh của nguồn nhân lực tôn giáo. Trong 217.026 tín đồ, có khoảng 56.000 tín đồ là người dân tộc thiểu số, chủ yếu là đồng bào Ê Đê, Mnông và Xơ Đăng [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk, tháng 8/2023]; có 129 vị Linh mục và 400 tu sĩ thuộc 18 dòng tu đã đăng ký sinh hoạt và bảy dòng hoạt động trong các giáo xứ [Ủy ban đoàn kết Công giáo Việt Nam tỉnh Đắk Lắk, 2023] là nguồn nhân lực dồi dào, có chất lượng cao, có tinh thần nhiệt tình, tâm huyết, tự nguyện, tự giác, trực tiếp tham gia hoặc đóng góp thời gian, của cải góp phần phát triển kinh tế - xã hội địa phương.

Niềm tin tôn giáo và giá trị văn hóa, đạo đức Công giáo là *nguồn lực tinh thần* quan trọng, thúc đẩy giáo dân tham gia các hoạt động hướng đích xã hội. Những giáo điều về tinh thần từ bi, bác ái, bình đẳng, yêu thương, giúp đỡ con người, sống trung thực, vị tha... và việc giáo dục đạo đức tôn giáo thường xuyên, lâu dài của tổ chức tôn giáo tuy không bắt buộc tín đồ phải tuân thủ, nhưng lại có tác dụng điều chỉnh, định hướng hành vi của mỗi tín đồ, thúc đẩy xu hướng tự nguyện tuân thủ những chuẩn mực đạo đức mà tôn giáo đưa ra, sống trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội.

Tất cả các tôn giáo đều có mục đích hướng đến giá trị chân, thiện, mỹ, nên trong giáo lý, giáo luật và quan điểm của giáo hội đều khuyến khích tín đồ tích cực làm lành, tránh dữ, yêu thương, giúp đỡ con người. Hệ thống tín điều về luật nhân quả, sự thưởng phạt công minh của tôn giáo đối với khả năng có được sự bình an, hạnh phúc ngay trong cuộc sống hiện tại và ở thế giới bên kia dựa trên mức độ tuân thủ các quy tắc sống từ bi, bác ái, tu tâm tích đức mà các tôn giáo đề ra. Với Công giáo, Thánh kinh và thần học đề cao lòng bác ái, công bằng xã hội và giá trị cốt lõi “Mến Chúa, yêu người”. Tinh thần *Tin mừng* đòi hỏi mỗi tín đồ Kitô phải sẵn sàng, tự nguyện yêu thương, giúp đỡ nhau theo “điều răn mới” của Chúa Giêsu là “anh em hãy yêu thương nhau; như Thầy đã yêu thương anh em” [Ga 13, 34], thậm chí yêu thương ngay cả kẻ thù của mình mà không bao giờ mong được đền đáp lại: “Anh em hãy yêu kẻ thù, hãy làm ơn và cho vay mà chẳng hề hy vọng được đền trả” [Lc 6, 35].

Đối với mỗi tín đồ Công giáo ở Đắc Lắc, việc thực hành những giới răn công bằng, bác ái, mến Chúa yêu người chính là hiện thực hóa đức tin Công giáo một cách sống động và thực hiện nghĩa vụ, trách nhiệm của tín đồ theo đường hướng mục vụ: “Sống phúc âm giữa lòng dân tộc để phục vụ hạnh phúc của đồng bào” của Hội đồng Giám mục Việt Nam.

Chủ thể phát huy nguồn lực Công giáo ở Đắc Lắc bao gồm cả phía hệ thống chính trị và phía tổ chức, cá nhân Công giáo. Vì vậy, để phát huy hiệu quả nguồn lực của đồng bào Công giáo, bên cạnh yêu cầu phải có hệ thống chính sách, pháp luật phù hợp, sự nhận thức rõ ràng

và thái độ đúng đắn, tạo điều kiện từ phía các cơ quan làm công tác tôn giáo của hệ thống chính trị, cũng đòi hỏi phải có sự tham gia chủ động, tích cực từ chính bản thân chủ thể các cá nhân và tổ chức Công giáo, và vai trò quan trọng của Ủy ban Đoàn kết Công giáo các cấp ở địa phương. Nhận thức rõ vai trò của tôn giáo và nguồn lực tôn giáo, năm 2021, Ban Thường vụ Tỉnh ủy Đắk Lắk đã ban hành Đề án số 05-ĐA/TU “Về tăng cường vận động và phát huy đoàn kết tôn giáo trong tình hình mới trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk”. Sự phối hợp giữa Mặt trận Tổ quốc các cấp, các tổ chức chính trị - xã hội, các cơ quan liên quan với tổ chức giáo hội ngày càng được tăng cường và chặt chẽ hơn trong quản lý, hướng dẫn, kiểm tra, giám sát hoạt động xã hội nhằm huy động nguồn lực của Công giáo vào sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh đã phát động phong trào và tổ chức ký kết chương trình phối hợp với các tổ chức tôn giáo về tuyên truyền vận động đồng bào các tôn giáo tích cực hưởng ứng và tham gia phát triển kinh tế - xã hội; Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” và phong trào “Toàn dân tham gia bảo vệ an ninh Tổ quốc”; phối hợp với Sở Tài nguyên và Môi trường và các tổ chức tôn giáo ký kết chương trình phối hợp số 11/CTr PH/MTTQ-TNMT - TG, ngày 29/9/2016 về “Phát huy vai trò của tôn giáo tham gia bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu” giai đoạn 2016 – 2022 [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk, tháng 8/2023].

Về phía Giáo hội, các vị chức sắc, nhà tu hành có tiếng nói đặc biệt quan trọng trong cộng đồng Công giáo, hướng dẫn tín đồ trong nhiều vấn đề thuộc đời sống tôn giáo và xã hội. Phẩm hạnh, uy tín và cuộc sống hiến dâng, phục vụ của nhiều nhà tu hành là những tấm gương để tín đồ tin tưởng, noi theo. Thông qua các buổi sinh hoạt tôn giáo, các linh mục, tu sĩ thường xuyên lồng ghép nội dung giảng dạy về đức bác ái, tình yêu tha nhân theo đạo đức Công giáo, đồng thời, vận động, khuyến khích quần chúng tín đồ tuân thủ các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, tích cực tham gia các phong trào thi đua yêu nước, từ thiện nhân đạo. Các hoạt động hướng đích xã hội giúp Giáo hội Công giáo khẳng định sự tồn tại của tôn giáo trong đời sống xã hội và nâng cao vị thế, tầm ảnh hưởng của Giáo hội trong

quan hệ với Nhà nước, dân tộc; thể hiện sự nhập thế ngày càng sâu sắc của tôn giáo theo phương châm sống “tốt đời, đẹp đạo”.

2. Kết quả phát huy nguồn lực Công giáo vào phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Đắk Lắk hiện nay và giải pháp phát huy hiệu quả nguồn lực này trong thời gian tới

Thời kỳ Đổi mới, hòa với xu thế chung của quốc gia, dân tộc, đồng bào Công giáo trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk từng bước chuyển đổi tư duy, thích ứng với cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, ứng dụng khoa học, công nghệ trong đời sống xã hội. Xuất hiện nhiều mô hình điển hình tiên tiến trong sản xuất, kinh doanh, bảo vệ môi trường, xây dựng nông thôn mới, bảo vệ an ninh, chủ quyền, trật tự an toàn xã hội. Có những mô hình ra đời dựa trên nền tảng những chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước, có những mô hình ra đời từ sáng kiến của các ban, ngành địa phương, có những mô hình từ sự sáng tạo của các vị tu sĩ, giáo dân gắn với đặc thù thực tiễn địa phương. Một số mô hình có sự liên kết, phối hợp giữa các tổ chức tôn giáo với các cơ quan trong hệ thống chính trị để hướng tới mục đích phát triển kinh tế - xã hội, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho người dân, đặc biệt là đồng bào dân tộc thiểu số theo tôn giáo.

Trong lĩnh vực kinh tế

Các giáo dân đã thực hiện lời dạy của Giáo hội, có trách nhiệm dần thân mạnh mẽ trong lĩnh vực kinh tế, làm giàu cho cá nhân, gia đình và xã hội trên cơ sở hài hòa giữa phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo gắn với công bằng xã hội; giữa đảm bảo lợi ích cá nhân với tuân thủ giáo lý về sự chia sẻ, giúp đỡ tha nhân. Cộng đồng Công giáo ở Đắk Lắk thường cư trú tập trung tại các buôn, làng gắn với giáo xứ, giáo họ, tạo thành các cộng đồng dân tộc - tôn giáo tương đối chặt chẽ, có sự tương trợ, giúp đỡ nhau trong phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo. Qua sinh hoạt tôn giáo, các cộng đồng Công giáo đã được củng cố và phát triển lớn mạnh, vươn ra các địa phương, khu vực khác nhau, cùng nhau chia sẻ đức tin, học hỏi kinh nghiệm sản xuất, kinh doanh và kết nối làm ăn kinh tế. Theo kết quả khảo sát, điều tra của đề tài, có 55,33% tín đồ Công giáo được hỏi cho rằng, *tham gia sinh hoạt tôn giáo giúp họ mở rộng mối quan hệ*, có 69,33% cho

rằng, *sinh hoạt tôn giáo giúp họ gắn kết với cộng đồng đức tin và có 39,33% trả lời, sinh hoạt tôn giáo giúp họ có thêm kiến thức mới để làm ăn* [Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, 2023]. Tuy nhiên, việc hội nhập kinh tế đối với một bộ phận tín đồ Công giáo là người dân tộc thiểu số còn những rào cản, khó khăn lớn nhất là trình độ nhận thức, văn hóa, chuyên môn, kỹ năng sản xuất hạn chế, quan hệ khép kín trong phạm vi buôn làng. Với vai trò hướng dẫn, kết nối, nhiều vị linh mục, tu sĩ đã giảng giải, giúp đỡ tín đồ sắp xếp, tổ chức đời sống sản xuất, tiếp cận khoa học kỹ thuật tiên tiến, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, gia tăng hiệu quả chuỗi sản phẩm trong sản xuất, khôi phục các ngành nghề truyền thống, tạo các sản phẩm OCOP, kết nối tiêu thụ sản phẩm đầu ra để phát triển kinh tế gia đình, như: mô hình hướng dẫn tín đồ lựa chọn giống cây mít và bò có chất lượng cao, hợp khí hậu thổ nhưỡng cho năng suất cao của các tu sĩ Dòng Đức Maria Nữ Vương Hòa Bình; mô hình trao tặng bò giống cho những hộ nghèo nhân đàn ở Giáo xứ Kim Phát, Xã Hòa Hiệp, Huyện Cư Kuin [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ Đắk Lắk, tháng 6/2023].

Bên cạnh việc sống đức tin, nhiều tấm gương làm kinh tế giỏi trong đồng bào Công giáo đã được chính quyền cũng như Giáo hội tuyên dương, nhân rộng điển hình tiên tiến. Ví dụ: mô hình chăn nuôi hươu nai với thương hiệu “Nhưng nai Châu Sơn - Cư Eebur” của giáo xứ Châu Sơn, Cư Êbur, thành phố Buôn Ma Thuột; các mô hình giáo dân phát triển kinh tế trang trại, trồng các loại cây đặc trưng với khu vực Tây Nguyên như cà phê, sầu riêng, tiêu, cao su... đem lại hiệu quả kinh tế cao, với thu nhập hàng năm từ vài trăm triệu tới hàng tỷ đồng của giáo dân Phan Ngọc Liệu ở giáo xứ Quỳnh Ngọc, huyện Krông Ana, ông Hoàng Mạnh Cường ở giáo xứ Thánh Linh, thành phố Buôn Ma Thuột; Ông Võ Văn Hoàng ở giáo xứ Nam Thiên, thành phố Buôn Ma Thuột [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ Đắk Lắk, tháng 6/2023].

Cộng đồng người Công giáo thể hiện tinh thần đồng thuận với cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” do Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam phát động thông qua việc giữ gìn bảo vệ rừng, bảo vệ nguồn nước, xây dựng cảnh quan nông thôn, khôi phục các ngành nghề truyền thống liên

quan đến dân tộc như nghề đan, nghề dệt thổ cẩm, ... Nhiều giáo dân tích cực tham gia phong trào xây dựng nông thôn mới, với các việc làm thiết thực như hiến đất làm đường, đóng góp tiền của, tham gia lao động. Trong giai đoạn năm năm (2018-2022), đồng bào Công giáo tỉnh Đắk Lắk đã quyên góp được hơn 13 tỷ đồng để xây dựng, kiên cố hóa cầu cống và bê tông hóa đường dân cư [Ủy ban đoàn kết Công giáo Việt Nam tỉnh Đắk Lắk, 2022].

Trong lĩnh vực chính trị

Đắk Lắk có vị trí chiến lược đặc biệt quan trọng, với đa dạng tộc người, nơi từng xảy ra các vụ bạo loạn liên quan đến dân tộc, tôn giáo trong quá khứ và thời gian gần đây. Vì vậy, tuyên truyền, vận động để các tầng lớp nhân dân, đặc biệt, đội ngũ chức sắc, nhà tu hành Công giáo và những người có uy tín trong cộng đồng dân tộc - tôn giáo tham gia đời sống chính trị được cấp ủy, chính quyền địa phương quan tâm, chú trọng. Nhiệm kỳ 2019-2023, toàn tỉnh có 880 đại biểu là chức sắc, chức việc, nhà tu hành các tôn giáo tham gia Ủy viên Ủy ban Mặt trận các cấp. Trong đó, Công giáo có sáu đại biểu tham gia cấp tỉnh, 31 đại biểu cấp huyện, 275 đại biểu cấp xã [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ Đắk Lắk, tháng 6/2023]. Các đại biểu chính là hạt nhân xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân. Nhiều vị chức sắc, chức việc Công giáo thông qua hoạt động quản giáo đã động viên, giáo dục tín đồ của mình thực hiện tốt nghĩa vụ công dân và bổn phận giáo dân, tuân thủ Hiến pháp và pháp luật, không nghe kẻ xấu kích động, xúi giục, đấu tranh xóa bỏ tà đạo Hà Môn và các hoạt động mê tín dị đoan khác. Những mô hình đảm bảo an ninh trật tự xã hội được hình thành tại nhiều giáo xứ trên địa bàn như: mô hình như “Tổ dân phòng - khuyến học”, “Tổ dân phòng liên kết” của các giáo xứ huyện Cư Kuin. Trên giáo xứ Kim Phát, mô hình “3 an toàn về an ninh trật tự” đã được lan tỏa, nhân rộng, thành lập được 26 tổ tự quản, với 489 hộ gia đình tín đồ ký cam kết thực hiện [Ủy ban đoàn kết Công giáo Việt Nam tỉnh Đắk Lắk, 2022]... Nhiều vị chức sắc, nhà tu hành đã giáo dục, lan tỏa giá trị đạo đức của Công giáo cho tín đồ, đặc biệt, hướng đến thế hệ trẻ, góp phần hình thành nên lối sống đạo nhiệt thành, tinh thần sống có trách nhiệm. Một điều dễ nhận thấy, trong các khu dân cư có đông

đồng bào Công giáo, tình hình an ninh trật tự, an toàn xã hội được bảo đảm, tệ nạn trộm cắp, cướp giật, ma túy, mại dâm thường ít xảy ra, tỷ lệ ngoại tình, ly hôn rất thấp.

Trong lĩnh vực văn hóa - xã hội

Các Văn kiện của Giáo hội đã định hướng cho tín đồ cách thức ứng xử và giải quyết các vấn đề xã hội trên tinh thần của Tin mừng, quy định của Giáo hội về trách nhiệm vào lĩnh vực văn hóa, giáo dục, bảo vệ phẩm giá vì sự thăng tiến, phát triển của con người như là một nhiệm vụ thiết yếu.

Công giáo ở Việt Nam nói chung và Công giáo ở Đắk Lắk nói riêng đã có rất nhiều đóng góp cho nền văn hóa của dân tộc. Chân giá trị đạo đức Công giáo như công bằng, bác ái, đề cao tinh thần yêu thương con người... đã hòa nhập với truyền thống đạo đức cao quý của dân tộc, góp phần tích cực gìn giữ, phát huy những giá trị đạo đức truyền thống quý báu, tinh thần “thương người như thể thương thân”, mà dân tộc Việt Nam từng hun đúc, tích lũy qua nhiều thế hệ. Các nghi thức thánh lễ, âm nhạc, kiến trúc nhà thờ... thể hiện rõ sự hội nhập của văn hóa Công giáo trong phát huy, gìn giữ, làm phong phú nền văn hóa dân tộc. Kết quả khảo sát của đề tài cho thấy, có 50,67% tín đồ Công giáo được hỏi trả lời *đã tích cực tham gia phong trào xây dựng nông thôn mới*, có 60% tín đồ *tích cực tham gia phong trào xây dựng gia đình văn hóa*, có 34,67% tín đồ *tích cực tham gia phong trào xây dựng khu dân cư an toàn*, và có 49,33% tín đồ *tích cực tham gia bảo vệ môi trường, giữ gìn vệ sinh làng bản* [Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, 2023].

Về hoạt động giáo dục, Công giáo ở Đắk Lắk có nhiều dòng tu lựa chọn linh đạo dòng hướng tới hoạt động giáo dục, mở các cơ sở giáo dục hệ mầm non, dạy nghề và các lớp học tình thương. Tại 31 cơ sở giáo dục do các dòng tu Công giáo quản lý đã được cấp phép hoạt động, trẻ em được chăm sóc, dạy dỗ theo đúng quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, với cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học đầy đủ, quy chuẩn. Một số trường mầm non có uy tín, cơ sở vật chất đảm bảo, với sự chăm sóc nhiệt tình, chu đáo của các nữ tu, được các bậc cha mẹ tin tưởng như: Trường Mầm non Họa Mi (Dòng Đức Maria Nữ Vương

Hoà Bình); trường Mầm non Hoa Cúc (Cộng đoàn dòng tu Nữ Tử Bác Ái Vinh Sơn); trường Mầm non Hướng Dương (Cộng đoàn dòng tu Đa Minh Tam Hiệp); trường Mầm non Thanh Tâm (Cộng đoàn dòng tu Phaolô). Hệ thống trường mầm non của Công giáo hoạt động đúng quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, góp phần giảm tải áp lực cho các cơ sở giáo dục công lập, đáp ứng nhu cầu học tập của trẻ, đóng góp hiệu quả vào sự nghiệp giáo dục của địa phương [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ Đắk Lắk, tháng 8/2023]....

Các mô hình từ thiện trong giáo dục như tặng học bổng, miễn giảm học phí, “tiếp sức mùa thi”, lớp học tình thương... đã đem lại cơ hội học tập cho rất nhiều trẻ em kém may mắn. Đặc biệt, việc lựa chọn môn học trong các trường đào tạo nghề của Công giáo nhìn chung thiết thực, đáp ứng đúng nhu cầu của xã hội, gia tăng cơ hội tìm được việc làm sau khi tốt nghiệp. Các cơ sở nhà lưu trú, lưu xá giúp bố trí chỗ ăn, ở cho học sinh, sinh viên, nhất là các em người DTTS ở vùng sâu, vùng xa đã được các giáo xứ, dòng tu phát triển và nhân rộng (lưu trú Hoà Bình, lưu trú Têrêxa, lưu trú Kim Mai, Lưu trú Mẫu Tâm, nhà nội trú, lưu xá của các cộng đồng dòng tu Phaolô...) [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ Đắk Lắk, tháng 8/2023].

Trong lĩnh vực y tế, việc tham gia chăm sóc phục vụ người bệnh là mục đích, tôn chỉ hoạt động của nhiều dòng tu. Các đối tượng được thụ hưởng sự giúp đỡ về mặt y tế rất đa dạng, không bó hẹp trong cộng đồng giáo dân. Những bệnh nhân nghèo, ở vùng sâu, vùng xa là các đối tượng được chú ý nhất. Các hoạt động y tế của Công giáo ở Đắk Lắk như vận hành phòng khám Hoà Bình tại số 142 Hùng Vương, Thành phố Buôn Ma Thuột (thuộc Dòng Nữ Vương Hoà Bình) tổ chức đoàn khám chữa bệnh, phát thuốc miễn phí của nhiều giáo xứ (Kim Châu, Kim Phát, Kim Hoà huyện Cư Kuin...) [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ Đắk Lắk, tháng 8/2023], góp phần tích cực vào việc phòng ngừa bệnh tật, nâng cao chất lượng công tác chăm sóc, bảo vệ sức khỏe cho nhân dân địa phương.

Đại dịch Covid-19 bùng phát, gây ra khủng hoảng về kinh tế - xã hội, trong đó trầm trọng nhất là khủng hoảng về mặt y tế. Trong tình thế cấp bách, Công giáo ở Đắk Lắk với tinh thần tương thân, tương ái

đã có nhiều sáng kiến, đồng hành cùng dân tộc vượt qua đại dịch. Cụ thể: cử các nữ tu sĩ Dòng Đức Maria Nữ Vương Hòa Bình, Cộng đoàn Nữ Tử Bác Ái Vinh Sơn, Dòng Phaolo... tham gia phòng, chống dịch; huy động, quyên góp ủng hộ Quỹ vắc xin phòng Covid-19, Quỹ phòng, chống dịch Covid-19 và các trang thiết bị y tế, nhu yếu phẩm ủng hộ đội ngũ y, bác sĩ và bệnh nhân Covid-19.... Năm 2020, đồng bào Công giáo tỉnh Đắk Lắk đã quyên góp được tiền mặt, các mặt hàng nhu yếu phẩm, trợ giúp người nghèo trong thời gian giãn cách xã hội với tổng kinh phí 1,5 tỷ đồng [Tuấn Anh, 2020].

Trong lĩnh vực bảo trợ xã hội và từ thiện nhân đạo, việc nuôi dưỡng trẻ em mồ côi, khuyết tật và người già không nơi nương tựa cũng là một trong những việc làm truyền thống, thường xuyên của Công giáo. Một số cơ sở bảo trợ xã hội của các dòng tu Công giáo ở Đắk Lắk hướng tới nhóm đối tượng trợ giúp xã hội này. Trung tâm chăm sóc trẻ khuyết tật Vi Nhân thuộc dòng thánh Phaolo hướng đến nhóm trẻ em khuyết tật, đã tổ chức chăm sóc sức khỏe và dạy nghề cho gần 200 em khiếm thị, khiếm thính, mắc hội chứng down. Trường Tình thương Vinh Sơn thuộc Dòng Nữ tử Bác Ái Vinh Sơn hướng đến nuôi, dạy nghề cho hơn 200 em mồ côi, không nơi nương tựa; hiện đang nuôi dạy 220 trẻ em lang thang cơ nhỡ, trẻ em mồ côi. Gia đình Bình Minh thuộc Hội Dòng Đức Maria Nữ Vương Hòa Bình chăm sóc, nuôi dạy trẻ chậm phát triển,... [Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ Đắk Lắk, tháng 6/2023]. Với sự trợ giúp của các cơ sở bảo trợ xã hội, nhiều trẻ em mồ côi, khuyết tật không chỉ được đảm bảo điều kiện ăn ở, mà còn có cơ hội học tập, được trợ giúp những phương tiện, cơ sở vật chất, công nghệ và phương pháp giáo dục văn hóa, dạy nghề thích hợp, được tiếp cận với sự chăm sóc và chương trình y tế. Đặc biệt, các trẻ em khuyết tật được hưởng quyền đặc thù là quyền được phục hồi chức năng nhằm giúp các em hòa nhập xã hội, có cơ hội việc làm bình đẳng. Ngoài ra, Công giáo ở Đắk Lắk còn thực hiện các hoạt động từ thiện nhân đạo trong lĩnh vực an sinh xã hội và cứu trợ đột xuất khác: lập quỹ xóa đói giảm nghèo; xây dựng cơ sở hạ tầng; cứu trợ khẩn cấp nạn nhân thiên tai, nuôi dưỡng bà mẹ Việt Nam anh hùng, thương bệnh binh...

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu nêu trên, việc phát huy nguồn lực của Công giáo trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk còn những hạn chế, bất cập cần sớm được khắc phục.

Một là, về vấn đề nhận thức, một bộ phận cán bộ, đảng viên cũng như chức sắc, tín đồ Công giáo còn chưa đánh giá đúng tầm quan trọng và ý nghĩa của việc phát huy nguồn lực tôn giáo trong xây dựng và phát triển kinh tế – xã hội địa phương. Phát huy nguồn lực tôn giáo không chỉ có ý nghĩa về mặt vật chất, mà còn có ý nghĩa lớn trong việc phát huy điểm tương đồng giữa tôn giáo với nhà nước, góp phần củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc, nâng cao vị thế Giáo hội, đức tin Công giáo.

Hai là, nguồn lực vật chất và tinh thần trong cộng đồng Công giáo ở Đắk Lắk tương đối lớn, tuy nhiên, trên thực tế việc huy động nguồn lực này vào phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương chưa thực sự tương xứng với tiềm năng, thế mạnh. Nguồn lực tài chính và cơ sở vật chất chủ yếu dựa vào sự huy động từ các nhà hảo tâm và sự dâng cúng của tín đồ, nên ảnh hưởng đến tính chủ động, trợ giúp lâu dài. Nguồn lực của Công giáo được huy động trong lĩnh vực văn hóa – xã hội chủ yếu tập trung ở các dòng nữ tu. Đội ngũ nhân viên đa số là các nữ tu, rất có tâm và tinh thần trách nhiệm, nhưng nhiều người chưa được đào tạo bài bản, chuyên nghiệp về nghiệp vụ y tế, sư phạm và công tác xã hội. Đội ngũ tín đồ Công giáo của địa phương có nhiều người là dân tộc thiểu số hạn chế về trình độ văn hóa, chuyên môn, khó khăn trong tiếp cận và ứng dụng khoa học kỹ thuật tiên tiến vào sản xuất, kinh doanh. Việc tham gia của chức sắc, tín đồ Công giáo trong đời sống chính trị chưa cao, số lượng đảng viên là người Công giáo còn ít. Chưa khai thác được tối đa thế mạnh của cộng đồng Công giáo trong phát triển kinh tế, các mô hình kinh tế trong đồng bào Công giáo còn nhỏ lẻ, chưa hình thành nhiều chuỗi sản phẩm thương mại, du lịch gắn với đức tin Công giáo, bản sắc văn hóa tộc người... chưa được khai thác hiệu quả. Một số phong trào thi đua yêu nước, xây dựng đời sống văn hóa khu dân cư... còn nặng về hình thức, chưa đạt đến chiều sâu hiệu quả. Công tác bảo trợ xã hội, từ thiện nhân đạo còn mang tính tự phát, đột xuất, cứu trợ khẩn cấp, chưa đảm bảo tính bền vững, giúp

cho nhóm đối tượng khó khăn có cơ hội, điều kiện phát huy tính tự lực. Việc phối kết hợp giữa hệ thống chính trị và tổ chức Giáo hội trong phát huy nguồn lực Công giáo có lúc, có nơi chưa chặt chẽ.

Để phát huy hơn nữa vai trò, thế mạnh, nguồn lực của đồng bào Công giáo Đắk Lắk vào sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau đây:

Thứ nhất, cần nâng cao nhận thức của cán bộ, đảng viên cũng như đội ngũ chức sắc, chức việc, nhà tu hành, tín đồ Công giáo địa phương về tầm quan trọng cũng như nội dung, phương thức phát huy nguồn lực của tôn giáo nói chung, Công giáo nói riêng trong phát triển kinh tế - xã hội. Hoạt động hướng đích xã hội của các tổ chức, cá nhân Công giáo có vai trò tăng cường khối đại đoàn kết giữa các dân tộc, thông qua đó, đồng bào có đạo phát huy điểm tương đồng, khắc phục những dị biệt, hòa mình cùng nhân dân cả nước tham gia các phong trào thi đua yêu nước, đóng góp cho an sinh xã hội. Tăng cường khối đại đoàn kết dân tộc, xây dựng thế trận lòng dân và an ninh nhân dân theo hướng đồng bộ, vững chắc tại các địa bàn vừa là cơ sở vừa là mục tiêu hết sức quan trọng của việc phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển kinh tế - xã hội tại tỉnh Đắk Lắk, nhất là trong bối cảnh tiềm ẩn nhiều nguy cơ các lực lượng cực đoan, thù địch lợi dụng quyền tự do tôn giáo để chống phá đảng, nhà nước, mưu đồ thành lập “Nhà nước Đêga” ở khu vực Tây Nguyên nói chung và tại Đắk Lắk nói riêng.

Thứ hai, nâng cao trách nhiệm, vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy Đảng, quản lý nhà nước của chính quyền các cấp đối với việc phát huy nguồn lực của Công giáo trong phát triển kinh tế - xã hội địa phương. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế và cách mạng công nghiệp 4.0, công tác quản lý nhà nước cần chú ý đến đặc trưng, tính chất của các hoạt động xã hội của các tôn giáo để phát huy hiệu quả và chất lượng, đồng thời ngăn chặn những hạn chế, tiêu cực của hoạt động này. Về phía tỉnh Đắk Lắk, mặc dù tỉnh đã ban hành một số chủ trương, chính sách để phát huy vai trò, nguồn lực tôn giáo, tuy nhiên, trong thời gian tới, trước yêu cầu phát triển đất nước, khu vực Tây Nguyên và yêu cầu phát triển của địa phương, tỉnh cần tiếp tục có

những cơ chế, chính sách phù hợp, tạo điều kiện phát huy nguồn lực vật chất, tinh thần của các tôn giáo trên địa bàn để gia tăng thêm nguồn lực góp phần phát triển kinh tế - xã hội, đảm bảo an ninh chính trị của địa phương và khu vực Tây Nguyên. Nâng cao đời sống vật chất, tinh thần; giải quyết một cách căn cơ các vấn đề liên quan đến đất đai cho đồng bào dân tộc, đồng bào tôn giáo ở Đắk Lắk, để tránh xảy ra những vụ việc phức tạp.

Thứ ba, cần nâng cao vai trò của Giáo hội Công giáo với tư cách là chủ thể chính, phát huy nguồn lực của Công giáo địa phương trong phát triển kinh tế - xã hội. Giáo hội Công giáo xây dựng đường hướng hành đạo nhập thể và đồng hành cùng dân tộc, tuyên truyền, răn giảng đạo đức tốt đẹp của các tôn giáo, tạo cơ chế phối hợp cùng hệ thống chính trị trong quản lý hoạt động xã hội và từ thiện nhân đạo của các tổ chức và cá nhân Công giáo. Cần phát huy uy tín, vai trò của đội ngũ chức sắc Công giáo, hướng họ theo chiều hướng tích cực, tiến bộ để hoạt động xã hội, từ thiện nhân đạo do họ tổ chức và quản lý đi đúng mục đích, có hiệu quả cao và tuân thủ đường lối, chủ trương của Đảng và chính sách, pháp luật Nhà nước, đem lại lợi ích to lớn hơn cho xã hội. Các tín đồ Công giáo cần sống “tốt đời, đẹp đạo”, tích cực tham gia hoạt động xã hội đúng quy định của Đảng, Nhà nước và các Thư chung của Hội đồng Giám mục Việt Nam, đồng thời, nâng cao tinh thần cảnh giác với các âm mưu kích động, chia rẽ của các thế lực thù địch.

Thứ tư, tăng cường sự phối hợp chặt chẽ giữa hệ thống chính trị với Giáo hội Công giáo. Phát huy vai trò của Ủy ban Đoàn kết Công giáo các cấp. Thực tế cho thấy, cơ chế phối hợp giữa các cơ quan trong hệ thống chính trị và tôn giáo trong bảo vệ môi trường ở Đắk Lắk thời gian qua đã có được những hiệu quả đáng khích lệ, cần được tiếp tục mở rộng ở các lĩnh vực khác. Tỉnh ủy và các cấp ủy đảng cần xây dựng quy chế làm việc, tiếp xúc, đối thoại với các tổ chức tôn giáo, đội ngũ chức sắc, chức việc, nhà tu hành để tăng cường sự hiểu biết, đồng hành, củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Các cơ quan của hệ thống chính trị cần xây dựng và ký kết Quy chế phối hợp với Tòa Giám mục Giáo phận, Ủy ban Đoàn kết Công giáo Tỉnh lựa chọn một

số giáo xứ làm địa điểm xây dựng các mô hình điểm về phát huy nguồn lực của Công giáo trong phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Chẳng hạn: Ngành văn hóa, ngành du lịch, Ban Tôn giáo ký kết Quy chế phối hợp với Tòa Giám mục Giáo phận, Ủy ban Đoàn kết Công giáo Tỉnh trong xây dựng mô hình phát triển kinh tế du lịch gắn với các điểm hành hương, nhà thờ Công giáo; Sở Công an, Ban Dân vận, Ban Tôn giáo ký kết Quy chế phối hợp với Tòa Giám mục Giáo phận, Ủy ban Đoàn kết Công giáo Tỉnh trong xây dựng mô hình xứ đạo văn minh, đảm bảo an ninh, trật tự xã hội... Trong bối cảnh hiện nay, để tăng cường chất lượng, hiệu quả của hoạt động xã hội, từ thiện nhân đạo, cần đổi mới, hiện đại hóa phương thức hoạt động và quản lý, với sự gắn kết chặt chẽ giữa chính quyền và Giáo hội. Về đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ nhân viên, cần phối hợp đào tạo, nâng cao trình độ chuyên môn cho đội ngũ nhân viên xã hội, giáo viên và y bác sĩ, thu hút thêm các nhân viên giàu kinh nghiệm tham gia dưới hình thức trả lương hoặc tình nguyện. Về cơ sở vật chất, cần phối hợp tăng cường đầu tư trang thiết bị giáo dục và y tế đáp ứng đòi hỏi của thực tiễn. Về phương pháp cứu trợ, những trường hợp khẩn cấp như cứu trợ thiên tai, dịch bệnh vẫn được các tổ chức này đặc biệt quan tâm, nhưng dự báo xu hướng chung có thể hướng tới sự cứu trợ phát triển mang tính lâu dài, bền vững, nhắm đến mục đích giúp các cá nhân thụ hưởng tự lực vươn lên.

Thứ năm, cần tăng cường tổng kết, đánh giá công tác phát huy nguồn lực tôn giáo ở địa phương, xác định rõ những lĩnh vực cần ưu tiên tập trung các nguồn lực để giải quyết; xác định những vấn đề mà các tôn giáo có thể mạnh, có thể hỗ trợ cho chính quyền. Nắm vững đặc điểm nguồn lực tôn giáo, để nhân rộng và phát huy hiệu quả những mô hình kinh tế hiệu quả của Công giáo phù hợp với đặc điểm tự nhiên, kinh tế, xã hội địa phương như mô hình chăn nuôi bò sữa, trồng tiêu, bơ, sầu riêng... Tạo điều kiện để các dòng tu Công giáo phát huy thế mạnh, truyền thống trong hoạt động giáo dục, y tế, an sinh xã hội. Phối hợp khai thác thế mạnh du lịch tâm linh gắn với các công trình kiến trúc đặc sắc, độc đáo tại các cơ sở thờ tự như Tòa Giám mục, nhà thờ Chính tòa, trung tâm hành hương Đồi Đức Mẹ

Giang Sơn; du lịch gắn với đức tin Công giáo và bản sắc văn hóa tộc người của các cộng đồng Ê Đê, Mnông, Gia Rai... tại Đắk Lắk.

Kết luận

Các chủ trương, đường lối của Đảng và hệ thống chính sách, pháp luật của Nhà nước ta thống nhất quan điểm huy động mọi nguồn lực, sự đóng góp của các tổ chức xã hội và các tầng lớp nhân dân trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, trong đó, thừa nhận và tạo điều kiện để các cá nhân và tổ chức tôn giáo “phát huy những giá trị văn hóa, đạo đức tốt đẹp và các nguồn lực của các tôn giáo cho sự phát triển đất nước [Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021: 171]. Quan niệm về hoạt động xã hội trong giáo lý, giáo luật và đường hướng hành đạo của Giáo hội Công giáo có nhiều điểm tích cực, tương đồng với đạo lý dân tộc và phù hợp với chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước là cơ sở để hoạt động này phát triển rộng khắp và hiệu quả. Những năm qua, cả hệ thống chính trị và tổ chức Giáo hội, chức sắc, nhà tu hành, tín đồ Công giáo đã nỗ lực nâng cao vai trò chủ thể phát huy nguồn lực vật chất và tinh thần của đồng bào Công giáo Đắk Lắk trong phát triển kinh tế - xã hội địa phương, với nhiều kết quả tạo dấu ấn, rất đáng ghi nhận. Cả phía Nhà nước và Giáo hội cần tăng cường quản lý, giám sát chặt chẽ hoạt động xã hội, từ thiện nhân đạo, nhất là có yếu tố nước ngoài, để hỗ trợ, tạo điều kiện cho những hoạt động đúng mục đích, đồng thời phát hiện, ngăn chặn những sai phạm, âm mưu lợi dụng hoạt động này vào mục đích vụ lợi, chia rẽ khối đại đoàn kết toàn dân tộc, phá hoại thuần phong mỹ tục./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Tuấn Anh (2020), *Đồng bào Công giáo Đắk Lắk chung tay xây dựng quê hương giàu đẹp*, <http://baotintuc.vn>, ngày đăng tải 23/12/2020, ngày truy cập 24/6/2024.
2. Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk (tháng 6/2023), *Báo cáo về việc phát huy nguồn lực của tôn giáo trong phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Đắk Lắk*.
3. Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk (tháng 8/2023), *Báo cáo của Ban Tôn giáo, Sở Nội vụ tỉnh Đắk Lắk*.
4. Nguyễn Hồng Dương (2024), “*Dòng tu và dòng tu Công giáo ở Việt Nam*”, Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội.

5. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 1, Nxb. Chính trị quốc gia – Sự thật, Hà Nội.
6. Nguyễn Khắc Đức chủ biên (2022), *Phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển ở Việt Nam hiện nay*, Nxb. Lý luận chính trị, Hà Nội.
7. Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh (2023), *Tổng hợp kết quả khảo sát Đề tài “Thực trạng phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tỉnh Đắk Lắk”* do GS, TS. Lê Văn Lợi chủ nhiệm.
8. Ủy ban đoàn kết Công giáo Việt Nam tỉnh Đắk Lắk (2022), *Báo cáo tổng kết người Công giáo Việt Nam tỉnh Đắk Lắk tham gia xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và hoạt động của Ủy ban đoàn kết Công giáo tỉnh Đắk Lắk lần thứ VI, nhiệm kỳ 2018-2022*.
9. Ủy ban đoàn kết Công giáo Việt Nam tỉnh Đắk Lắk (tháng 8/2023), *Báo cáo của Ủy ban Đoàn kết Công giáo tỉnh Đắk Lắk*.

Abstract

PROMOTING CATHOLIC RESOURCES IN CURRENT SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT IN DAK LAK

Le Van Loi
Tran Thi Thu Hien

Ho Chi Minh National Academy of Politics

Based on the method of analysis, synthesis of documents, and sociological survey, the article introduces an overview of the material, spiritual, and human resources of Catholicism in Dak Lak as social capital. However, promoting Catholic resources in Dak Lak is still modest and not commensurate with Catholicism's potential. In addition, the management and coordination of the government and Catholic organizations are sometimes not tight and effective. As a result, Catholic cultural values, ethics, and resources have not been properly exploited. Thus, the article offers some recommendations for solutions on awareness and methods to effectively promote Catholic resources in local socio-economic development in the current situation.

Keywords: Religious resources, promoting Catholic resources, socio-economic development, Dak Lak.